

Soạn bài Đây thôn Vĩ Dạ (Hàn Mặc Tử) - Ngữ văn lớp 11

Câu 1. Phân tích nét đẹp của phong cảnh và tâm trạng của tác giả trong khổ thơ đầu.

Trả lời:

Nét đẹp phong cảnh và tâm trạng của tác giả trong khổ thơ đầu:

+ Từ “*nắng*” hai lần trong một câu thơ -> ấn tượng về ánh sáng tràn ngập, tươi tắn, bao phủ khắp không gian.

+ Vẻ đẹp của màu xanh: “*Mướt*”: màu xanh của sự mỡ màng, non tơ gợi sự trù phú của mảnh vườn thôn Vĩ, của xứ Huế.

+ Vẻ đẹp của người thôn Vĩ: Thấp thoáng hiện ra sau những cành trúc. Đó là nét đậm hiện ra sau những nét thanh.

+ Miền quê đẹp, thơ mộng, trữ tình, điếm đến hấp dẫn

+ Nơi người thương đang sinh sống

=> Vẻ đẹp của cảnh và người hòa quyện tạo nên nét quyến rũ riêng của thôn Vĩ để làm bùng cháy nỗi khát khao được về thăm thôn Vĩ dù chỉ một lần của Hàn Mặc Tử.

Câu 2. Hình ảnh gió, mây, sông, trăng trong khổ thơ thứ hai gợi cảm xúc gì?

Trả lời:

Hàn Mặc Tử chuyển mạch thơ sang khổ thứ hai một cách khá đột ngột bằng những hình ảnh rất ấn tượng:

Gió theo lối gió, mây đường mây.

Dòng nước buồn thiu, hoa bắp lay

Thuyền ai đậu bến sông trăng đó

Có chở trăng về kịp tối nay?

- “*Gió theo lối gió, mây đường mây*”: Gió mây chia lìa đôi ngã cũng khiến cho dòng nước thấm thêm nỗi buồn, nỗi cô đơn, xa vắng: “*dòng nước buồn thiu*”.

- Hình ảnh “*hoa bắp lay*” càng khiến cho cảnh vật hiu hắt, cô quạnh làm tăng nỗi buồn lên, tâm trạng như càng nặng nề, chán nản hơn.

Soạn bài Đây thôn Vĩ Dạ (Hàn Mặc Tử) - Ngữ văn lớp 11

=> Sự chia lìa đã diễn ra ngay trong cả những thứ vốn không thể chia lìa được. Động từ *lay* thật gọi buồn, buồn đến hiu hắt vậy. Nó là nét buồn phụ họa với gió, mây, dòng nước, hay nỗi buồn nước - mây như đã xâm chiếm vào lòng hoa bắp.

- Hình ảnh sông, trăng: Cảnh thực mà cứ như ảo, vì dòng sông không còn là dòng sông của sóng nước nữa mà là dòng sông ánh sáng, lấp lánh ánh trăng vàng. Cũng vì thế, con thuyền vốn có thể có thực trên sông đã trở thành một hình ảnh của mộng tưởng. Nó đậu trên bến sông trăng để chờ trăng về một nơi nào đó trong mơ.

=> Câu thơ có một cái gì đó rất chơi vui gọi hình dung rất rõ về một sự thất vọng nhói đau.

Câu 3. Ở khổ thơ thứ ba, nhà thơ bộc lộ tâm sự của mình như thế nào? Chút hoài nghi trong câu thơ: "*Ai biết tình ai có đậm đà?*" có biểu hiện niềm tha thiết với cuộc đời không? Vì sao?

Trả lời:

- Tâm sự của nhà thơ trong khổ thơ thứ 3:

Trong khổ thơ cuối này, nhà thơ trực tiếp tâm sự với người xứ Huế.

+ Câu thơ mở đầu như nhấn mạnh thêm nỗi xót xa (*Mơ khách đường xa, khách đường xa*), như lời thăm tâm sự của nhà thơ với chính mình trước lời mời của cô gái thôn Vĩ (*Sao anh không về chơi thôn Vĩ?*), có lẽ nhà thơ mãi chỉ là người khách quá xa xôi, hơn thế, chỉ là người khách trong mơ mà thôi. Có nhiều nguyên nhân dẫn tới suy tư ấy, nhưng chủ yếu ở đây là mặc cảm về tình người.

Câu thơ có thể hiểu theo hai nghĩa, về nghĩa thực, xứ Huế nắng nhiều, mưa nhiều nên cũng nhiều sương khói, sương khói làm tăng thêm vẻ hư ảo, mộng mơ của Huế, nhưng sương và khói đều màu trắng, "áo em" cũng màu trắng thì chỉ có thể thấy bóng người thấp thoáng, mờ ảo. Về nghĩa bóng, cái sương khói làm mờ cả bóng người ấy phải chăng tượng trưng cho bao cái huyền hoặc của cuộc đời đang làm cho tình người trở nên khó hiểu và xa vời?

- Sự hoài nghi trong câu thơ cuối:

Câu thơ cuối như mang chút hoài nghi mà vẫn chứa chan niềm tha thiết với cuộc đời, với một tình yêu sâu thẳm. Bởi cuộc đời vẫn đẹp là thế, thiên nhiên thôn Vĩ vẫn luôn tinh khôi, tràn trề sức sống là thế và con người nơi đây cũng thân thuộc, đẹp đẽ. Đại từ phiếm chỉ "ai" mở ra hai lớp nghĩa của câu thơ: Nhà thơ làm sao biết được tình người xứ Huế có đậm đà không, hay cũng mờ ảo, dễ có chóng tan như sương khói kia; tuy vậy người Huế có biết chăng tình cảm nhà thơ với cảnh Huế, với người Huế hết sức tha thiết, đậm đà.

Soạn bài Đây thôn Vĩ Dạ (Hàn Mặc Tử) - Ngữ văn lớp 11

Dù hiểu theo nghĩa nào thì câu thơ cũng chỉ làm tăng thêm nỗi cô đơn, trống vắng trong một tâm hồn tha thiết yêu thương con người và cuộc đời.

Câu 4. Có gì đáng chú ý trong tứ thơ và bút pháp của bài thơ?

Trả lời:

- *Tứ thơ*: bắt đầu với cảnh đẹp thôn Vĩ bên dòng sông Hương, từ đó khơi gợi liên tưởng thực - ảo và mở ra bao nhiêu nỗi niềm cảm xúc, suy tư về cảnh và người xứ Huế với pháp phỏng những mặc cảm, uẩn khúc, niềm hi vọng, niềm tin yêu.

- *Bút pháp của bài thơ*: sử dụng kết hợp hài hoà điệu tả thực, tượng trưng, lãng mạn và trữ tình. Cảnh đẹp xứ Huế đậm nét tả thực mà lại có tính chất tượng trưng. Sự mơ mộng làm tăng thêm sắc thái lãng mạn. Nét chân thực của cảm xúc làm đậm thêm chất trữ tình.

LUYỆN TẬP

Câu 1: Những câu hỏi trong bài thơ hướng tới ai và có tác dụng gì trong việc biểu hiện tâm trạng của tác giả?

Trả lời:

Những câu hỏi trong bài thơ không phải là những câu hỏi vấn đáp. Ở đây, tác giả hỏi để bày tỏ tâm trạng.

+ Khổ 1: Câu hỏi "*Sao anh không về chơi thôn Vĩ?*". Có thể là câu hỏi của cô gái Huế (cụ thể hơn là người trong mộng của Hàn Mặc Tử: Hoàng Thị Kim Cúc) mang hàm ý trách móc, hờn dỗi nhẹ nhàng; nhắc nhở, mời mọc duyên dáng. Cũng có thể hiểu chủ thể câu hỏi là chính tác giả: tự phân thân để chất vấn mình.

+ Khổ 2: Câu hỏi "*Thuyền ai đậu bến sông trăng đó/ Có chở trăng về kịp tối nay?*" toát lên niềm hi vọng đầy khắc khoải. Đó là khát khao, là ước vọng được giao duyên, được hội ngộ của nhà thơ gửi gắm qua chữ "kịp".

+ Khổ 3. Câu hỏi "*Ai biết tình ai có đậm đà?*" hỏi "*Khách đường xa*" hay cũng là tự hỏi mình, thể hiện tâm trạng hoài nghi. Đó là nỗi trăn trở của thi sĩ về tình người, tình đời.

Câu 2: Hoàn cảnh sáng tác và nội dung bài thơ gợi cho anh (chị) cảm nghĩ gì?

Trả lời:

Soạn bài Đây thôn Vĩ Dạ (Hàn Mặc Tử) - Ngữ văn lớp 11

- Bài thơ được in trong tập “*Thơ điên*”, được sáng tác trong một hoàn cảnh thật tối tăm, tuyệt vọng (bệnh tật giày vò, nỗi ám ảnh về cái chết, về sự xa lánh của người đời).
- Những gì Hàn Mặc Tử thể hiện trong bài thơ không chỉ là một bức tranh đẹp về miền quê đất nước, thông qua đó cho thấy tiếng lòng của một con người tha thiết yêu đời, yêu người.

Câu 3: Đây là bài thơ về tình yêu hay về tình quê? Vì sao bài thơ diễn tả tâm trạng riêng của nhà thơ lại tạo được sự cộng hưởng rộng rãi và lâu bền trong tâm hồn các thế hệ bạn đọc?

Trả lời:

- Bài thơ này làm hiện lên những vẻ đẹp về cảnh và người xứ Huế qua đó cho thấy được tình yêu thiết tha, đằm thắm của tác giả đối với quê hương đất nước, với con người xứ Huế đoan trang, dịu dàng.
- Bài thơ còn chính là tiếng lòng của tác giả - một người tài hoa đang trong một hoàn cảnh cận kề với cái chết nhưng vẫn luôn khao khát yêu đời, yêu người. Đó thứ tình cảm chân thành mà sâu sắc của Hàn Mặc Tử đã khiến cho bài thơ tạo được sự cộng hưởng rộng rãi và lâu bền trong tâm trí bạn đọc.